

Majtényi Mihály

A sziget

Estére havas ágak bógattak be a hatalmas, hófehér ablakon. Kismadár verdeste csőrével a tejüveges ablaktáblát, talán panaszkodott, hogy elsiette lám a tavaszi reményt. Apró koppanásai, akár a morsejelek, tudattak valamit azokkal ott a tábla mögött. A villamos valahol megsz sze bűgva elhúzott a sineken, aztán csönd lett, csak egy rosszulzáródó vízcsap kísérletezett szüntelenül: cseppeket hullatott a mosdóba.

Most még csak ez az éjszaka — gondolta János — meg holnap, igaz a holnap már nem számít. Holnap már felölti ruháját és végigparádézik a folyosón. Betér ide meg oda és búcsúzik, kicsit álldogál a nagyrendelő előtt, ahol majd írást nyomnak a markába. Nem, holnap már le sem fekszik: estére indulás. Kicsit legyöngült igaz, de semmi az: egészséges.

Megmarkolta lábát a paplan alatt, kereste a húst rajta... Hát kicsit legyöngült, igaz. Milyen furcsa, ha lesorvad az ember, micsoda titkos erők apasztják ilyenkor a húst a testünkön. De elűzte mindjárt ezeket az önkínzó gondolatokat. El velük, sutba mind! Sutba a fájdalommal, a gyengeséggel, a kórházzal, most már egészséges, mehet.

Akkor jött vissza a szobatársa. Kicsit fűtűrészett, úgy lesett oda János ágya felé. Mintha azt üzenné a fűtyszó is meg a pillantása: azért hogy te szabadulsz, ne hidd, hogy majd elkeseredek. Alapjában nem áll rosszul az én dolgom sem, megmutathatnám itt ezt a leletet nézd... mint ahogy mindennap megbeszéltünk minden dolgunkat... de azt hinnéd talán, hogy dicsekszem. Meg aztán: te már féllábbal kint vagy, te már menekülsz az itteni énedtől, jobb ha most hallgatók.

És hallgatott. Odaült makacsul a kisasztalhoz, kiterített valami papírt, azt nézte. Aztán, nagysokára lerúgta a papucsát és bebújt ő is az ágyba. A lámpa tejfehéren ragyogott, magasan a fejük fölött, a fűtőtest paitant egyet-kettőt jelélül, hogy új gőz kerül a csövekbe.

Ő hát ezek az éjbehajló esték a tejfehér lámpafény alatt, vacsora után, héttől kilencig mondjuk, amikor az ápoló benyit és eloltja a fényt! Igaz, lehet vele alkuozni, de akkor vállalni kell valamelyiküknek, hogy maga oltja el. Egy darab dróttal oda lehetne ugyan vezetni a kati tintót valamelyik ágyhoz, de erre még úglátszik senki sem gondolt. Vagy létezik talán egy titkos parancs: a fény nem a betegé, azt csak használatra kapja. A fény az ápoló kezéhez igazodik. A betegn az nem leltári tárgy itt, hanem változó raktárkészlet vagy ilyesmi... Amíg az ágy, a köpöcsésze, a fogas meg az éjjeliszekrény üveg alatt kifüggesztve a falon mint maradandó érték van nyilvántartva, lám az ő neve a fekete táblán csupán csak krétával felpingált betűhalmaz, egy korábbi elsiertet törlés fehér nyomaival...

Héttől kilencig. Két óra is ketyeg az éjjeliszekrényen — a kis szekrényke közös — egy testes nagy tula-zsebóra meg az ő karórája. Hetekig fekszenek így egymás mellett, hosszú hetek óta. Amannak a zsebórának mélyebb a hangja, de sokkal lassúbb, úglátszik átugrik minden másodpercet és csak a következőt, a másodikat üti, az ő karórája elevenen felesel vissza. Kilenckor ha benyúlt az ápoló keze és letörölte a menyezetről a tejfehér fényforrást, az órák azért tovább beszélgettek. Rendeltetésük, létük feladatuk az időmutatás, ám ki tudja, így összeszive-

B. Szabó György illusztrációja

sedve ott a márványlapon — ahogy rognak a mutatók ott a vaksötét éjszakákon át — talán nekik is akad mondanivalójuk egymáshoz.

Hiszzen ők is ketten, egymás mellé kényyszerülve — mennyi mindent beszéltek.

II.

Az ember előbb fekszik, mintha letaglózták volna csak fekszik makacsul és nézi a menyezetet. Egész lényét, minden pórusát átjárja a betegség. Az ember csak fekszik és figyel és hallgat. Egyedül van? Nem, kettesben a nagy bajával, de oszthatatlan egészet képez. Ha nyög, ha köhög, ha hörög akkor a betegségével beszélget — így értik meg egymást, úgye. Ha lázas, az a betegség csókja. Akkor a fásultság felenged és az ember körülnéz. Meglátja a hajladozó faágakat, észreveszi a napot ha besüt, — ápoló és orvos már nem körülötte sürgő árnyak hanem határozott körvonalat öltenek... és akkor megszólal a szomszéd.

Az órák ott az éjjeliszekrény márványlapján addigra már talán átbeszéltek az egészet. Ez egy öregúr, mondja a tulajára, láthatod a külsőrnök is, mi még multszázadbeliek vagyunk. Volt egy kattintólapon is valamikor, de azt a gazdám leszerelte, mert az már nagyon régimódi. Most már csak úgy kiránt a zsebéből és egy pillanatra megállapítja: hogy állok. Vagyis hogy áll az idő. A te gazdád ideges, modern ember lehet, sajnálja az idejét, még azt a mozdulatot is, hogy zsebenyúlni és úgy szemlélni az idő végtelen múlását... na ja. Csak lendít egyet a karján és rádbámul. A kabátujja kicsit visszacsúszik és a manzsetta mögül te nézel rá aranyalapú holdfény ábrázattal, hehehe.

Az órák addigra bizonyonnan átbeszéltek az egész esetet, amikor megszólal a szomszéd. Kissé rekedt, de azért lágyan igyekszik beszélni. Csöndes és derült bölcs. Az órája is lenyel egy-egy másodpercet, ő is a szomszéd nem mond ki mindent.

— Tudja, ezzel a maga bajával úgy van, mint amikor beleüt az istennyila. Csak az a pillanat súlyos, amikor lecsap. A többi — ha élvemard — már csak pörkölés, amit helyreoperálnak. Igaz, hosszú hetek kellene hozzá, a pörkölés nyomát kenegetik, letörlik, de aztán mehet. A lyuk ugyan ottmarad, de mehet. Megy lyukasan és kész. Vagy mondjuk így: megfoltozva.

János most visszagondolt erre az órára és felhúzta lábát az ágyban. Erre az órára, amikor a homályból kikeltek hirtelen

az alakok, határozott formát öltöttek, a hangoknak értelmük lett: szavakká lettek. S a fény az is jólesően kezdte simogatni s a meleget is érezte onnan a fűtőtest felől. Milyen csodálatos dolgok ezek mind. A betegség benne volt még, érezte, de nem volt vele annyira egytest-egylélek. Nyögés, hörögés, sóhajlás formájában, lázcsók formájában még előmerészkedett éjszaka, még ott hehrészett gúnyosan a fülében: nana, el ne bízd magad, itt vagyok még! De csak lámpagyújtás után mert így egyesülni vele. Nappali fénynél megriadt — mármint a betegség — az orvos fehér köpenyétől, a pravazfekcendőt hegyétől... vonult, egyre vonult vissza a testében. Még a szomszéd tempós betegsége is elűzte, szétoszlatta az agysejtekben. Újság, könyv, reggeli, ebéd, vacsora mind-mind az ellenségei voltak. Még az a mozdulat is, amellyel János kinyult az órája felé, hogy mennyit is mutat. A természetes kíváncsiság, az is gyógyított, üzte a betegséget.

Mert az ember hamar elmondja önmagáról:... és akkor egyszerre: negyvenfokos láz. Mentőkocsi. Eszméletlenség, vagy legalább is annak a határán. Az ember hamar ecseteli a baját, tárgyilagosan és röviden, esetleg nyögések között és körülményesen, de elmondja. S a szobatárs jobban is tud mindent, hiszen még a hordágyra is emlékezik, amelyről leemelték Jánost. Jobban tudja mint ő az első rémületeket. Kiegészít, helyesbít. Mint régen itt fekvő, tempós beteg. Gyakorlott, rutinos beteg.

Olyan jó volt elbeszélgetni vele — gondolta János — s most lám, hogy elhagyom, kifogyott a szava. Már amikor megtudta, hogy megyek, már akkor fellobbant a szemében valami. Talán az hogy: itt fekszem, egy hónap előtt jöttem, láttalak a halál hordágyán, érett ésszel láttam az eszméletlent s most — lábra kelsz, felöltözöl és elgyalogolsz, kocsira szállsz vagy villamosra, hallok hogy csenget most nyolc óra után is — és elvisz. Hazavisz. Elvisz a városba. A városban már égnék az esti fények, nők suhannak az utcákon gyerekek kacagnak hangosan, örülnek a kései hónap és dobálóznak... s te hozzátartozol. Hozzájuk tartozol. Itt kitette a lelked, feltártad a rongyait, feltártad a kétségeidet, — az órád egész éjszaka folyton fecsegett az éjjeliszekrényen — s most mégis te vagy az, aki indulsz. Tudom, hogy első dolgod lesz, betérni abba a vendéglöbe, amelyről annyi sokat és olyan jóízűen elbeszélgettünk és tilalmas italokra vetted magad.

Dohányozni fogsz megint mértéktelenül és nem törödsz a foltozott testeddel. S én itt ülök mint egy pók: lázat mérek és fogyok. Tejbegrízen élek és vastag, bölcs könyvekben keresem az igazságot, amikor látod, hogy az igazság milyen talmi. Hogy az igazság milyen igazságtalan.

Am lehet, hogy nem ez volt benne, nem a lázadás, az ökölrázás a sorsa ellen, csak az a kis szomorúság, amikor az ember elválízik egy hirtelen jött barátától, aki olyan hirtelen megy tovább. Talán mélabúval nézett a két órára: ezeknek is el kell majd szakadniuk, nem feleselnek többé, nem beszélnek át egymáshoz gazdáik titkait. „Pszé, az enyém akkor éjszaka gyufát gyújtott hogy rámvilágítson és a gyufa fénye ráesett a nő arcára. . . s most hordja ezt az arcot, mindig is hordani fogja amíg él, én mondom neked”. S az öreg tempós tulaóra megértéssel ketyeg hozzá: az enyém valami sírt keres örökké, de nem találja, nincs a fia és nincs és nem is lesz soha többé. . . Holnap majd kinyúl egy kéz és felcsatolja a kisebbiket. Felcsatolja és elkezd lengetni a kezét, egyre inkább, minél jobban közeledik az este. Nézi a kabát mögül és a manzetta alatt, folyton nézi a percmutatóját. . . s másik, az öreg tulajószág egyedül marad. Éjszakára már egyedül ketyeg a fehér márványlapon.

III.

Héttől kilencig fehéren és ragyogva ömlik a fény a menyezetről és ők fekszenek ketten, János és a szobatársa. Ott fekszenek, a két óra jár és az idő úszik, szökik másodpercenként előre. Feksznek egy puzta szigeten, ahová a betegség kivetette őket és ahol éltek másfél hónapig egyedül mint a Robinsonok. Éltek és harcoltak az életükért. Igaz, kezek nyúltak mindig feléjük, injekcióstű, orvosság, vizit, Röntgen . . . de ez csak külső hatalom volt, külső segítség, semmit sem ér, amíg a szigetről el nem mozdulhatnak . . . Amíg nem jön a szabadulás igazi hajója. Feküdtek és integettek folyton egész értelmükkel és egész életükkel . . . s most megindul egy hajó, de azzal, hogy egyedül Jánost veheti fel. A másik ittmarad. Hogy meddig, s hogy jön-e érte is hajó? Ki tudja. A hajójárat erre olyan ritka, ezen a bolond óceánon . . . a partok sziklások és járhatatlanok, a szél örökké fúj és a sziget olyan nehezen megközelíthető. . . s vissza az életbe olyan nehéz az út.

Héttől kilencig égett a fény és akkor benyúlt egy kéz és eloltotta a lámpát. A sziget hirtelen sötétségbe borult és vágyas éjszakával várta, egyre várta a hajót. Két hajót várt, de csak egyről tudtak odakint a nagyrendelőben. A másik? Nem tudni . . . Semmit sem tudni.

Milivoj Nikolajevics

Tiszapart